

Energiföretagen
Åsa Pettersson, 08-677 26 39
asa.pettersson@energiforetagen.se

Ulrika Hesslow, GD Energimarknadsinspektionen
631 03 Eskilstuna

Hemställan till Energimarknadsinspektionen med anledning av arbetet med intäktsregleringen för elnät

Energiföretagen Sverige

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetsyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen — till nytta för alla.

En långsiktig, stabil och förutsägbar intäktsreglering för elnät är avgörande för elektrifieringen

Det råder bred samhällelig och politisk enighet om att elektrifiering är en nyckel för Sveriges klimatomställning. Tidöavtalet mellan regeringspartierna och Sverigedemokraterna kvantifierar det framtida elbehovet till minst 300 TWh till 2045.

Det ställer i sig höga krav på kraftfulla investeringar i elnät och överföringskapacitet. Den snabba elektrifieringen och energisystemets framtida funktion förutsätter en effektiv elnätsinfrastruktur och därmed förutsättningar som möjliggör nödvändiga framtidsinvesteringar.

Intäktsregleringen behöver därför vara långsiktig, stabil, förutsägbar och framåtblickande.

Det har därför också rätt bred politisk enighet om att syftet med intäktsregleringen behöver vara kostnadseffektiva investeringar, erforderlig leveranssäkerhet, förutsägbara och skäliga priser för kunderna, att understödja samhällsutvecklingen samt att ge en rimlig avkastning till elnätsföretagen.

Arbete med en ny intäktsreglering för elnäten har påbörjats

En ny tillsynsperiod väntar för gasnätsföretagen under åren 2023–2026, som har en liknande intäktsreglering som elnätsföretagen med intäktsramar.

Ei har under hösten beslutat om nya och helt förändrade metoder för fastställande av intäktsramar för gasnätsföretagen och bland annat tillämpat en helt ny metod för kapitalbasens bestämmande (från kapacitetsbevarande till en förmögenhetsbevarande sådan). Detta har sammantaget lett till väsentligt lägre intäktsramar för de berörda nätägarna.

Därefter har Ei informerat om att arbetet har påbörjats inför beslut om elnätsföretagens intäktsramar för perioden 2024–2027. Besluten ska vara fattade senast den sista oktober 2023.

Ei har kommunicerat att ett förändrat rättsläge ändrar förutsättningarna för beräkning av elnätsföretagens intäktsramar till följd av den så kallade Tysklandsdomen och Kammarrättens dom 16 juni 2022.

Ei anser att rättsläget innebär att de detaljerade reglerna om beräkning av intäktsramen strider mot EU-rätten och att de därför inte ska tillämpas. Istället anger Ei att myndigheten självständigt ska bestämma vilka metoder som ska användas i besluten när intäktsramarna fastställs.

Följaktligen har Ei nu fattat beslut om att upphäva föreskrifterna för inlämning, beräkning och incitament som skulle ligga till grund för nästa tillsynsperiod och rapporteras in 31 mars 2023. Inga nya föreskrifter har presenterats, men Ei har för avsikt att återkomma inom kort med vad som ska lämnas in inför nästa period. Föreskrifter som de nu upphäva eller motsvarande beskrivningar och instruktioner är centrala för att få en helhetsbild av regleringsmodellen. Nuvarande avsaknad av någon sådan information innebär i praktiken att metodvalet riskerar att avgöras innan erforderlig analys och dialog har ägt rum. Dialog pågår och Energiföretagen ser att det finns möjligheter att undvika att regleringen utvecklas i samma riktning som för gasnätsföretagen.

Osäkerheter i intäktsregleringen och pågående processer

Sedan avregleringen 1996 har åtta (inkl. pågående) metodskiften av regleringen genomförts. Det är uppenbart att detta har bidragit till att skapa osäkerhet och otrygghet för investerarna, elnätsföretagen och i slutändan därmed för kunderna.

Som en konsekvens av täta regelförändringar har branschgemensamma överklaganden kontinuerligt pågått sedan den så kallade *Nätnyttomodellen* infördes. Processerna har handlat om hur lagstiftningen ska uttydas och tolkas och hur regleringens olika syften ska vägas av på ett korrekt sätt.

Slutligt besked avseende tillsynsperioden 2020–2023 saknas ännu då pågående rättstvist ännu inte är avgjord, utan branschen väntar på besked om provningstillstånd hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Branschen vill komma bort från dessa överklaganden och har under längre tid lyft behovet av en utredning som kan sätta ramarna för en långsiktigt stabil och förutsägbar reglering. Till följd av Tysklandsdomen tillsatte också regeringen en utredning om översyn av den svenska lagstiftningens förenlighet med EU-lagstiftningen avseende elnäten. I uppdraget ingår även att lämna nödvändiga författningsförslag för en reglering som beaktar både kundernas intressen och elnätsföretagens roll och ger förutsättningar för att möta nuvarande och framtida utmaningar. Utredningen har precis startat sitt arbete och ska vara klar 31 okt 2023.

Befarade konsekvenser av metodbyte

Energiföretagen ser stora risker med en förändring av metod. Dels riskerar modellen i sig påverka långsiktiga investeringar kopplade till elnätets fortsatta utveckling, dels kommer de snabba regulatoriska förändringar bidra till en marknadsosäkerhet som även den missgynnar framtida investeringar.

Metodbytet skulle dessutom göras utan nödvändiga analyser och konsekvensbeskrivningar för elnätsverksamhetens framtid och för den framtida elektrifieringen. Det måste ställas en rad krav på övriga parametrar och funktioner i regleringsmodellen samt en väl genomtänkt övergång till en sådan radikalt annorlunda

modell. Några överväganden eller någon sådan nödvändig "övergångsplan" har inte presenterats.

Branschens egna preliminära beräkningar på vad en övergång till en förmögenhetsbaserad modell skulle kunna innebära, indikerar att kapitalbasen för många elnätsföretag kraftigt kommer att reduceras och för några blir förändringen mycket dramatisk. Energiföretagens medlemmar har i den senaste tidens dialog med Ei presenterat konkreta exempel på metodbyttets påverkan och understrukt de konsekvenser detta skulle få för möjligheterna att finansiera framtida investeringar. Denna dialog påbörjades emellertid i ett väldigt sent skede i processen.

Det krävs mycket stora investeringar för att klara våra högt uppställda klimatmål och för att möjliggöra omställningen till ett fossilfritt samhälle. Att det krävs kraftig utbyggnad och reinvestering i elnät har stor samhällelig och politisk uppslutning, men avspeglas inte i Ei:s målbild med intäktsregleringen.

Ont om tid

Det är ont om tid både på kort och lite längre sikt. Dialogen som för närvarande förs mellan branschen och Ei tar till en början sikte på den information som Ei lovat att ge alla elnätsföretag avseende vilka uppgifter som ska rapporteras samt när och hur det ska ske. Den informationen har Ei aviserat ska gå ut redan i mitten av december, d.v.s. om endast ca en vecka.

Det är även kort tid kvar till nästa tillsynsperiod som startar 2024. Beslut om intäktsramar ska fattas senast två månader innan tillsynsperiodens början, d.v.s. senast 2023-10-31.

Till dess ska elnätsföretagen ha rapporterat nödvändigt underlag, Ei ska ha kontrollerat underlaget, beräkning av intäktsramar ska vara utförd av Ei samt slutligen ska all administration av besluten till ca. 170 företag vara avklarad.

Att Ei under den korta tiden ska utforma en helt ny regleringsmodell utan tillräckliga analyser och konsekvensbeskrivningar anser Energiföretagen inte skapar rätt förutsättningar för att få en långsiktigt stabil reglering för elnätsverksamheten. Därför bör Ei avvakta med införandet av helt nya metoder till i vart fall nästa tillsynsperiod för att därmed kunna fortsätta dialogen, ta hänsyn till vad resultatet av den tillsatta utredningen leder till, vad analyser och konsekvenser utvisar samt vad Högsta Förvaltningsdomstolen kommer fram till.

Det eventuellt ändrade rättsläget innebär inte att Ei har en skyldighet att göra stora förändringar i metoderna för intäktsramarna. I synnerhet inte om det sker utan tydliga och relevanta konsekvensbedömningar. Tvärtom står detta i skarp kontrast mot Elmarknadsdirektivets krav på transparens och långsiktighet.

Energiföretagen hemställer om att Ei ska utarbeta en stabil reglering

Med anledning av ovanstående hemställer Energiföretagen om att:

- Energimarknadsinspektionen (Ei) behöver i sitt arbete med intäktsregleringen för elnät utgå från en målbild som skapar en långsiktig, stabil och förutsägbar intäktsreglering för elnätsverksamheten. En naturlig del av målbilden bör även vara att regleringen ska understödja samhällsutveckling och energiomställning.
- Ei bör inte föregå den pågående utredningen och relevanta avgöranden i domstol.

- Ei bör använda tiden för att göra nödvändiga analyser och bedöma konsekvenser av en förändrad modell. Energiföretagen är positiva till den dialog som förs i samband med Ei:s arbete med att utforma en ny intäktsreglering för elnätsverksamheten, men ser med stor oro att tillräcklig tid inte ges för analyser och beräkningar. Om analyserna visar att någon metodförändring är motiverad måste behovet av eventuella övergångslösningar analyseras likaså. Detta för att vidmakthålla tillräcklig stabilitet och förutsägbarhet i regleringen.

Energiföretagen Sverige bistår gärna Ei med ytterligare underlag och fortsatta dialoger.

Åsa Pettersson

VD Energiföretagen Sverige

Tomas Malmström

Ansvarig elnät, regelverk och
marknadsroller